

Θέμα διδακτορικής διατριβής:

**Η ανάπτυξη της διαπολιτισμικής δεξιότητας στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών:
ένα εκπαιδευτικό πακέτο για την εκπαίδευση και την επιμόρφωση των δασκάλων.**

Υποψήφια διδάκτωρ:

Γεωργία Σταυρίδου-Bausewein

Επόπτρια :

Παπαδοπούλου Βασιλική

Τμήμα: Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας

Ίδρυμα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

2ο μέλος: Ελένη Τσακιρίδου

Τμήμα: Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας

Ίδρυμα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

3ο μέλος: Isolde Kurz

Τμήμα: Fb.13: Masterstudiengang Interkulturelle Kommunikation und Kooperation

Ίδρυμα: Hochschule München, University of Applied Sciences

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αφετηρία της έρευνας:

- › *Ενώ ο μαθητικός πληθυσμός στο ελληνικό σχολείο γίνεται όλο και περισσότερο πολυπολιτισμικός οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται απροετοίμαστοι στο να αντεπεξέλθουν στις προκλήσεις της πολυπολιτισμικής τάξης.*
- › *Με βάση τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, εκτός από την απόκτηση επαρκών ειδικών γνώσεων, παιδαγωγικών και διδακτικών ικανοτήτων, είναι απαραίτητη και η ανάπτυξη διαπολιτισμικής δεξιότητας.*

Σκοπός της έρευνας:

- *Η εκπόνηση, η εφαρμογή και η αξιολόγηση ενός εκπαιδευτικού πακέτου για την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής δεξιότητας των δασκάλων στα πλαίσια της βασικής τους εκπαίδευσης*
- *Ερωτήματα σε θεωρητικό επίπεδο:*
 - *Τι είναι διαπολιτισμική δεξιότητα των εκπαιδευτικών;*
 - *Ποιο διδακτικό μοντέλο ενδείκνυται για την απόκτηση ή διεύρυνση διαπολιτισμικής δεξιότητας;*
 - *Πως μπορεί να αξιολογηθούν τα διδακτικά προγράμματα ανάπτυξης της διαπολιτισμικής δεξιότητας;*

Υλοποίηση - θεωρητικό μέρος

- **Διαπολιτισμική δεξιότητα:**

Η ικανότητα ελεύθερης, αποτελεσματικής επικοινωνίας και συμπεριφοράς σε καταστάσεις διαπολιτισμικής διάδρασης, με σκοπό την αλληλοκατανόηση και αλληλοαποδοχή ανθρώπων που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς

- **Διαπολιτισμική δεξιότητα των εκπαιδευτικών:**

Ικανότητα ελεύθερης, αποτελεσματικής επικοινωνίας και συμπεριφοράς με σκοπό την κατανόηση και αποδοχή ανθρώπων (μαθητών και γονέων) που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς καθώς και την ικανότητα αποτελεσματικής διαχείρισης της πολιτισμικής ετερότητας στην τάξη.

Υλοποίηση - Θεωρητικό μέρος

• Διαστάσεις Διαπολιτισμικής Δεξιότητας:

› Η γνωστική διάσταση:

• Κατανόηση του πολιτισμικού υπόβαθρου, της λειτουργικότητας και της σημασίας του για την κοινωνικοποίηση καθώς και την επίδραση του στον τρόπο σκέψης, αντίληψης, στάσης, συμπεριφοράς και δράσης του ατόμου (Θεωρία της διαπολιτισμικότητας).

• Κατανόηση του πλαισίου δράσης του πολιτισμικά «άλλου» (Θεωρία της ετερότητας).

• Επίγνωση του ιδίου πολιτισμικού πλαισίου δράσης (συνειδητοποίηση της επιρροής του οικείου πολιτισμού).

• Γνώσεις πολιτισμικών χαρακτηριστικών και ιδιαιτεροτήτων.

• Γνώση των βασικών αρχών της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

• Ικανότητα μετα- επικοινωνίας (ικανότητα ανάλυσης της επικοινωνίας).

› Η συναισθηματική διάσταση:

• Αποδοχή της αμφιθυμίας- ή αμφισημίας

• Ανεκτικότητα

• Ικανότητα διαχείρισης άγχους και μείωσης της πολυπλοκότητας.

• Αυτοεκτίμηση (ενίσχυση του συναισθήματος της αρμοδιότητας και υπευθυνότητας).

• Ευελιξία.

• Ενσυναίσθηση και αποδέσμευση (απόσταση) από τον εκάστοτε ρόλο.

• Αποβολή προκαταλήψεων, ανοιχτότητα, διαλλακτικότητα.

• Μείωση εθνοκεντρισμού.

• Σεβασμός και αποδοχή της ισοτιμίας των πολιτισμών.

• Δεκτικότητα στην διαπολιτισμική μάθηση.

› Η διάσταση στάσης και συμπεριφοράς:

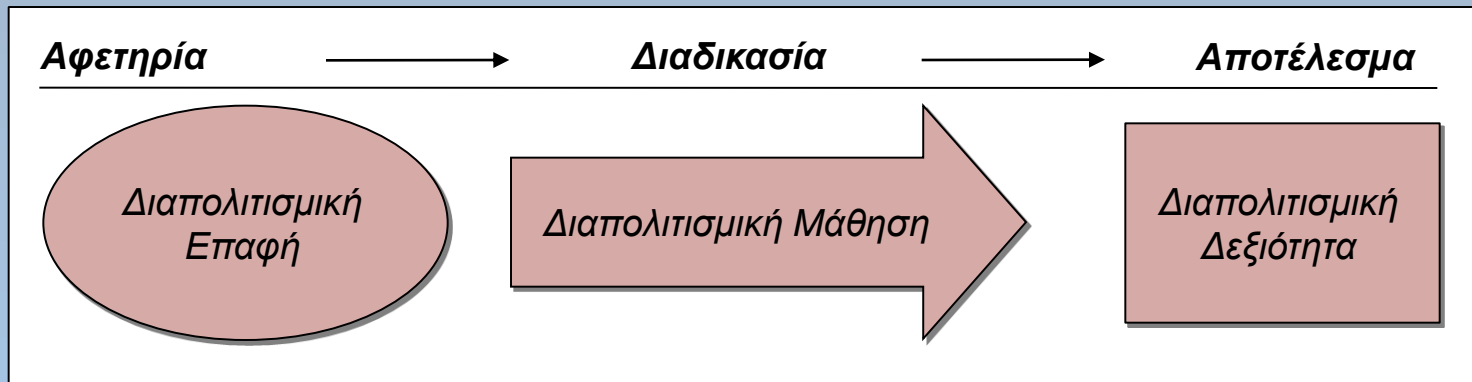
• Ετοιμότητα και ανάληψη πρωτοβουλίας στην πράξη ώστε να αναδειχτούν τα χαρακτηριστικά της προαναφερόμενης συναισθηματικής διάστασης.

• Επικοινωνιακή ικανότητα.

• Κοινωνικότητα (ικανότητα ανάπτυξης σχέσης εμπιστοσύνης με πολιτισμικά «άλλους»)

Υλοποίηση - θεωρητικό μέρος

- **Διαπολιτισμική Μάθηση:**

- **Στόχοι Διαπολιτισμικής Μάθησης σαν εκπαιδευτική διαδικασία:**

- › **Συνειδητοποίηση-(γνώσεις)**
- › **Ευαισθητοποίηση-(στάσεις)**
- › **Δραστηριοποίηση-(συμπεριφορά)**

Υλοποίηση - θεωρητικό μέρος

- **Προϋποθέσεις εκπαιδευτικού προγράμματος διαπολιτισμικής μάθησης:**
 - › Το πρόγραμμα θα πρέπει να είναι "ανοικτό" και να επιτρέπει την αντιπαράθεση. (αρχή της ποικιλομορφίας)
 - › Η θέληση για μάθηση θα πρέπει να ξεκινάει από τον διδασκόμενο και η μάθηση να ρυθμίζεται από τον ίδιο. (αρχή της αυτορρύθμισης)
 - › Η μάθηση θα πρέπει να αφορά όχι μόνο στο γνωστικό επίπεδο, αλλά να συμπεριλαμβάνει το συναισθηματικό επίπεδο και το επίπεδο δράσης των ατόμων στα οποία απευθύνεται.
 - › Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα διαπολιτισμικής μάθησης θα πρέπει να προσανατολίζεται προς όλες τις πλευρές της προσωπικότητας του ανθρώπου και να παρέχει προπάντων τη δυνατότητα βιωματικής μάθησης.

Υλοποίηση - θεωρητικό μέρος

- **Επίπεδα αξιολόγησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων διαπολιτισμικής δεξιότητας:**
 - › **Ανταπόκριση:** Σε πρώτο επίπεδο αξιολογείται η αποδοχή του εκπαιδευτικού προγράμματος από τους συμμετεχόντων συνήθως υπό την μορφή ερωτηματολογίου.
 - › **Μάθηση:** Σ' αυτό το επίπεδο γίνεται η εκτίμηση του βαθμού του μαθησιακού κέρδους υπό μορφή αυτό-αξιολόγησης των συμμετασχόντων
 - › **Συμπεριφορά:** Στο επίπεδο αυτό αξιολογείται η μεταφορά (Transfer) των αποκτηθέντων δεξιοτήτων (γνώσεων και ικανοτήτων) στην πράξη (on-the-job)
 - › **Αποτέλεσμα:** Στο τελευταίο επίπεδο γίνεται αναγωγή στο γενικό οργανωτικό πλαίσιο, και ανιχνεύεται η επίδραση του εκπαιδευτικού προγράμματος στο γενικότερο χώρο (π. χ. στο σχολείο) βάση συγκριτικής ανάλυσης ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων πριν και μετά το εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Υλοποίηση - θεωρητικό μέρος

- **Δημοσιεύσεις:**

Stavridou-Bausewein, G. (2010).“ Interkulturelle Kompetenz. Herausforderung für Lehrer in multikulturellen Klassen - Ein Beispiel aus Griechenland“. In Koch, E., Speiser, S. (Hrsg), *Internationale Migration, Chancen und interkulturelle Herausforderungen*. Texte der Fakultät für Studium Generale und Interdisziplinäre Studien der Hochschule München, Band 7. München und Mering, 199-221

Σταυρίδου-Bausewein, Γεωργία (2010.). “Η διαπολιτισμική δεξιότητα των εκπαιδευτικών: ένα βασικό εφόδιο για την διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας στην τάξη και στο σχολείο.” Στο Κεσίδου, Α.; Ανδρούσου, Α.; Τσάφος, Β. (επιμ.). *Μετανάστευση, πολυπολιτισμικότητα και εκπαιδευτικές προκλήσεις: Πολιτική - Έρευνα - Πράξη: Πρακτικά επιστημονικού συνεδρίου Αθήνα 14-15 Μαΐου 2010* [cd-rom]. Ελληνικό Παρατηρητήριο, Θεσσαλονίκη, 289-296

Υλοποίηση:

Στο εμπειρικό μέρος της έρευνας:

- 1. Συλλογή διδακτικού υλικού**
- 2. Εκπόνηση του διδακτικού πακέτου**
- 3. Πιλοτικές εφαρμογές**
- 4. Διερεύνηση κινήτρων συμμετοχής**
- 5. Εφαρμογή του εκπαιδευτικού πακέτου**
- 6. Αξιολόγηση σε πρώτη φάση**

Υλοποίηση - εμπειρικό μέρος

- **Πιλοτικές εφαρμογές:**

- › Εφαρμογή με τίτλο: **"Διαπολιτισμική επικοινωνία"** στα πλαίσια του μαθήματος Διαπολιτισμική Εκπαίδευση II, του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Παιδαγωγικής (Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής) της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.
- › Εφαρμογή με τίτλο: **"Διαπολιτισμικές δεξιότητες"** στα πλαίσια του Μαθήματος Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών, Κατεύθυνση Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- › Εφαρμογή με τίτλο: **"Διαπολιτισμικό εργαστήριο"** στα πλαίσια του Μαθήματος Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, του προγράμματος προπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Υλοποίηση - εμπειρικό μέρος

- **Διερεύνηση κινήτρων συμμετοχής:**

- › Τα διαπολιτισμικά βιώματα των συμμετεχόντων φοιτητών βασίζονται προ πάντων σε προσωπικές εμπειρίες διαπολιτισμικής επαφής στον εκπαιδευτικό χώρο.
- › Οι συμμετέχοντες θεωρούν καθοριστικό τον ρόλο του εκπαιδευτικού στην αποτελεσματική διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας στην τάξη και στο σχολείο.
- › Οι συμμετέχοντες συνδέουν την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης της πολιτισμικής ετερότητας με την στάση και την συμπεριφορά του εκπαιδευτικού κατά την διαπολιτισμική επαφή.

Υλοποίηση - εμπειρικό μέρος

- *Εφαρμογή του εκπαιδευτικού πακέτου κατά το εαρινό εξάμηνο 2012 στα πλαίσια του μαθήματος επιλογής Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, του Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης της Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας.*

Τίτλος: "Εργαστήρι διαπολιτισμικής δεξιότητας"

Διάρκεια: 36 διδακτικές ώρες

Συμμετοχή: 31 προπτυχιακοί φοιτητές

Υλοποίηση - εμπειρικό μέρος

Βασικό σχέδιο εκπαιδευτικού πακέτου:

Ενότητα Πρώτη: Πολιτισμός / Διαπολιτισμικότητα

- Η ευρεία έννοια του πολιτισμού.
- Χαρακτηριστικά του πολιτισμού.
- Συλλογική μνήμη.
- Πολυπολιτισμικότητα- Διαπολιτισμικότητα.
- Κίνητρα διαπολιτισμικής μάθησης.
- Σκοπός διαπολιτισμικής μάθησης.

Ενότητα Δεύτερη: Διαπολιτισμική επικοινωνία

- Επικοινωνία και αλληλεπίδραση.
- Σχέση γλώσσας και πολιτισμού.
- Λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία.
- Το τετράπτυχο του μηνύματος.
- Διαπολιτισμική επικοινωνία.
- Σχέση εξουσίας και επικοινωνία.

Ενότητα Τρίτη: Ετερότητα και διαπολιτισμική διάδραση

- Βιώματα ετερότητας κατά την διαπολιτισμική επαφή.
- Η πολλαπλότητα της αντίληψης και πολιτισμικές διασταυρώσεις.
- Ερμηνεία συμπεριφοράς και πολιτισμικά φίλτρα.
- Στερεότυπα, προκαταλήψεις, διακρίσεις, ρατσισμός.

Ενότητα Τέταρτη: Πολιτισμικές διαφορές

- Η προβληματική της προσέγγισης πολιτισμικών παραλλαγών
- Τρόποι προσέγγισης
- Πιθανότητες εμφάνισης πολιτισμικών διαφορών:
 - Στην οργάνωση και διαχείριση χρόνου (μονοχρονική – πολυχρονική)
 - Στην διαχείριση χώρου και σωματικής απόστασης
 - Στους τρόπους επικοινωνίας (ευθύγραμμη – κυκλική)
 - Στην σχέση του ανθρώπου με την φύση: (καρτερικότητα- ενεργητικότητα)
 - Στην διαμόρφωση των ανθρωπίνων σχέσεων : (ατομικότητα- συλλογικότητα, αποδοχή ιεραρχίας- απόρριψη ιεραρχίας)

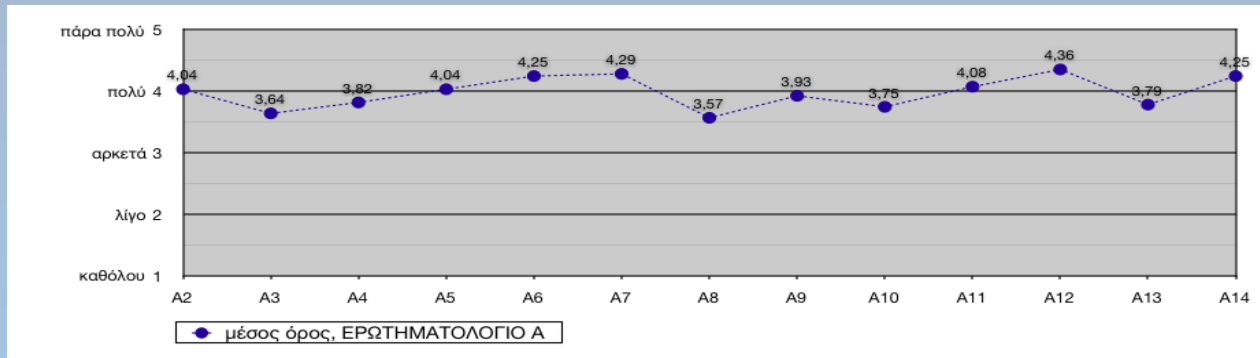
Ενότητα Πέμπτη: Διαπολιτισμική Δεξιότητα

- Ο όρος Δεξιότητα.
- Διαπολιτισμική Δεξιότητα.
- Διαστάσεις Διαπολιτισμικής Δεξιότητας.
- Διαπολιτισμική Δεξιότητα των εκπαιδευτικών.

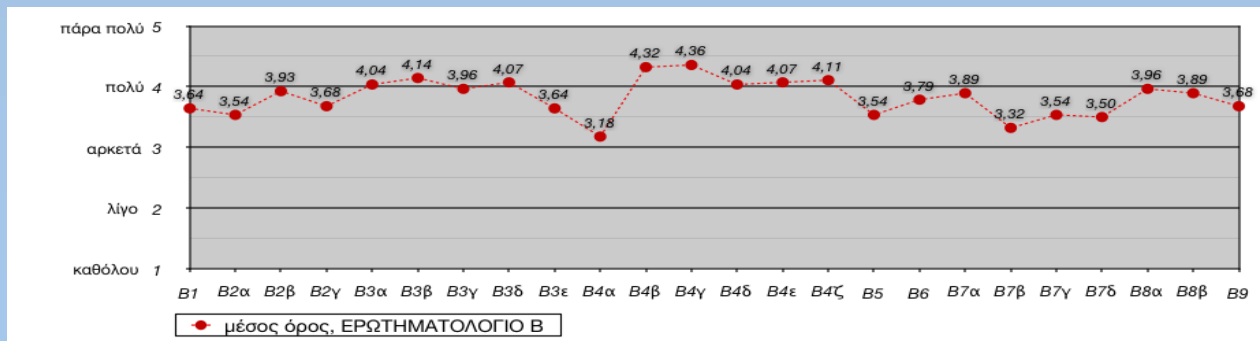
Υλοποίηση - εμπειρικό μέρος

- Αξιολόγηση σε πρώτη φάση :

Αποτελέσματα αποδοχής του εκπαιδευτικού πακέτου

Αποτελέσματα μαθησιακού οφέλους

Μελλοντικό σχεδιάγραμμα

- **Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού πακέτου σε 2η φάση:**
 - **Προετοιμασία του ερευνητικού εργαλείου:**
 - Κατάρτιση και οργάνωση των συνεντεύξεων.
 - **Διεξαγωγή των συνεντεύξεων:**
 - Συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων.
 - Ανάλυση των ευρημάτων, και εξαγωγή συμπερασμάτων
- **Τεκμηρίωση:**
 - Συγγραφή της διατριβής.